

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inostranstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

Predlogi za finančni zakon

Najbolj pereča vprašanja našega stanu se redno obravnavajo na naših društvenih zborovanjih. Tu prihajajo do izraza vse naše želje, težnje in zahteve, ki se nato v obliki sprejetih predlogov pošiljajo sekciji v realizacijo. Toda do realizacije posameznih predlogov je še dolga pot. Iz leta v leto se ponavlja isti postopek. Društvena zborovanja, banovinska in državna skupščina naglašajo naše največje potrebe in najvažnejše zahteve, ki jih zbrane v posebne, zelo dobro utemeljene predloge za vsakoletni finančni zakon, skuša udruženje realizirati.

Tudi letošnji predlog naše sekcije obsega 33 stvarno utemeljenih zahtev, katerih sprejetje v finančni zakon bi omogočilo učiteljskemu stanu pravičen in pravičen položaj, kar bi bilo posebno v današnjih težkih časih zelo koristno in tudi potrebno. Med množico teh zahtev je na prvem mestu predlog za ponovno uvedbo učiteljske stalnosti. To vprašanje ni ozek stanovski problem; kaže se kot splošen problem državne prosvetne politike. Dvig kulturne ravni našega podeželja, navažanje na kulturne, gospodarske in zdravstvene akcije, zbiranje narodnih moči za to vsestranske potrebe, izkoriščanje pravih narodovih sil za enotno akcijo širšega obsega, vse to se ne da zamisliti in izvesti brez potrebnega miru, brez poglabljanja v razmere, brez proučevanja in spoznavanja teh razmer. In ker vse to delo, ako ne povsem, vsaj v veliki meri leži na ramednih učiteljskih, zato je stalnost učiteljsva ne samo v interesu šole, marveč tudi v interesu ljudstva. Občutek nestalnosti in nesigurnosti v službi ovira vsako akcijo, odlaga vsako resno delo.

V neposredni zvezi z učiteljskim delom med narodom je tudi ureditev njegovega gmojnega položaja. Vse svoje razpoložljive moči uporabi v službi šole in naroda edino oni učitelj, ki ga ne tarejo neznosne skrbi za preživljanje sebe in družine. Naravnost strahotno zvišanje cen prav vsem — in tudi najnujnejšim življenjskim potrebščinam, ki je doseglo že 100%, nas postavlja v obupen položaj. Pomoč je neobhodno potrebna in nujna. Osebnostne in skupne družinske prejemke je treba postaviti na resnični eksistenčni minimum. V zvezi s tem je tudi izenačenje drugega in tretjega draginjskega razreda s prvim. Naglasiti je treba ponovno: Le gmojno povsem oskrbljeno učiteljsko bo moglo ustrezati vsem zahtevam, ki mu jih v teh resnih in težkih časih stavlja narod in država.

V okviru rešitve gmojnega položaja učiteljsva spada tudi redno napredovanje v posameznih skupinah in tudi napredovanje v peto skupino brez posebnih omejitev. Način napredovanja učiteljsva ljudskih šol v prejšnjih letih ni ustrezal potrebam polne pravičnosti. Mnogo učiteljsva iz izpolnjenimi pogoji ni moglo napredovati in med temi so bili tudi taki, ki so imeli mnoge zasluge in bi tudi po skupnem številu učinkovitih službenih let morali imeti višji rang — toda morali so čakati, ko so medtem mnogi, tudi mlajši napredovali. In kakor je nujno potrebno in povsem pravično le redno napredovanje iz skupine v skupino, tako bi bilo tudi edino umestno napredovanje v V. skupino brez posebnih omejitev. Za vse ostale uslužbence s kvalifikacijo polne srednje ali srednje strokovne šole je omogočeno redno napredovanje do pete položajne skupine brez posebnih omejitev, zato naj se to uveljavi tudi za učiteljsvo.

Med važne predloge za bodoči finančni zakon spada tudi rešitev vprašanja učiteljske mater, ureditev rodbinske pokojnine staršem državnih uslužbencev; pereče in nujno potrebno je vprašanje akontacije na pokojnino, kar se tudi mora že končno rešiti. Čeprav je svet v novi vojni, je pri nas še vedno odprto vprašanje vstetja vojnih let. Prav tako ni še v celoti rešeno priznanje kontraktualne službe.

V predlogih, ki se že nekaj let stalno ponavljajo, je tudi zahteva, naj bi se za odslužitve kadrskega roka dovoljevali dopusti. Služba v stalnem kadru je prav za prav vršenje državljske dolžnosti; karakteristika je v tem, ker se ta čas ne računa v službeno dobo. Pravilno in pravično bi bilo, da bi se čas odslužitve kadrskega roka smatral za brezplačen dopust. Kontinuiteta službovanja takega uslužbenca ni prekinjena, nasprotno, čim mu preneha odobreni dopust, se takoj vrača na svoje prejšnje službeno mesto in obdrži vse pridobljene pravice.

Še mnogo je nerešenih vprašanj, ki zadevajo stanarino in kurivo; zvanje šolskega upravitelja ni zakonjeno; nerešeno je vprašanje učiteljice ženskih ročnih del; potrebno bi bilo znižati maksimalno število učencev v razredih itd.

Prav posebno nas pa zanima in čisto smo že naglasili potrebo razpisa službenih mest. Dosedanji način razpisovanja službenih mest je v praksi pokazal toliko senčnih strani in slabih posledic za šolo, da je nujno pristopiti k splošnemu razpisovanju in komisijem oddajanju prav vseh službenih mest.

Izvršni odbor JUU pri ministru za prosveto

Minister za prosveto g. dr. Miha Krek je v torek, 4. t. m., ob 18. uri sprejel člane izvršnega in nadzornega odbora JUU, kakor tudi predstavnike učiteljskega tiska.

Predsednik JUU tovariš Ivan Dimnik je predstavil g. ministru vse prisotne, nato pa je obrazložil najvažnejša vprašanja, ki se tičejo šolstva in učiteljsva. Med drugim je rekel, da izvršni odbor JUU pozdravlja šefa prosvete v dobi, ko žive narodni učitelji v izredno težkih razmerah. Zaradi teh razmer pritiče učiteljskemu stanu še večji pomen, ker je ta stan narodu najbližji, je njegov tolmač in pomočnik. Iznesel je nadalje tudi zgodovinski pomen učiteljsva v vojnah za osvoboditev in zedinjenje. Prav tako stoji danes učiteljsvo v prvih vrstah kulturne in prosvetne fronte. Učitelji so tudi danes pripravljene vse žrtvovati za obrambo narodne svobode in državne neodvisnosti. Zaradi tega je vsako poslabšanje njihovih stanja v škodo splošnosti. Revizijo uradniškega zakona in posebnega šolskega zakona, ki bi se izvršila za zaprtimi vrati, brez sodelovanja prizadetih, bi učitelji smatrali za neprimerno in stvari škodljivo. Predvsem je treba popraviti v preteklosti storjene napake in tako dvigniti duha in moralni zanos učiteljskega stanu.

Redni prejemki uradništva še daleč ne krijejo najosnovnejših zahtev, ki predstavljajo najnižji življenjski minimum, zato bi bilo nad vse potrebno, da se težavno stanje izboljša v prid učiteljsvu. Nadalje je predsednik Dimnik omenil: avtomatsko napredovanje, povišanje v 5. stopnjo brez omejitev, pravilna napredovanja po komisiji, reparacijo krivic pri napredovanju in akontaciji na pokojnino. Popraviti je treba uredbo o draginjskih dokladah, izenačiti je treba drugi in tretji draginjski razred s prvim. Poročene učiteljice naj prejmejo enake prejemke kakor samske. Uvede naj se doklada za ženo, da se zagotovi obstanek družine, osnovne družabne celice. Premestitve, ki se v tej dobi vršijo brez želja učiteljev,

strahovito prizadenejo učitelja, njegovo družino in prosveto samo. Z razpisom natečajev na prazna mesta in s komisijko dodelitvijo službenih mest bi se dvignila vera v moralo in pravičnost. Uredbo o dodeljevanju učiteljev bi bilo treba ukiniti, saj je doslej močno škodovala učiteljsvu in šoli, ker se napačno uporablja. Treba je popraviti napake, ki so bile storjene pri reševanju vprašanja nadstavelnih učiteljev in pri zasedanju praznih mest, kar je hudo zadelo mnoge učitelje v socialnem kakor v pravnem pogledu.

Vsiljevanje učnih knjig s strani predstojnikov je treba onemogočiti. Učiteljski starišinski zbor kaže prečistiti na ta način, da se odstranijo vsi oni, ki nimajo za ta položaj moralnih kvalifikacij. Kakor doslej, bo učiteljska organizacija tudi poslej v vsem močmi stremela za tem, da se izkorenini korupcija v prosvetnem in šolskem življenju. Učitelji naj se ne upokojujejo, dokler pravno in formalno ne dosežejo 5. skupine, ker je to nova krivica poleg že itak nepravilnega sistema, ki velja za napredovanje učiteljsva v 5. skupino.

Učiteljska organizacija je v težavnem položaju, ker se ne dovoli glavna skupščina in ker se ponekod ne morejo vršiti učiteljska zborovanja, ki ne samo dvigajo duha med učiteljsvom, marveč tudi koristijo stanu, šoli in prosveti.

Uprava JUU bo za bodoči finančni zakon pripravila svoje predloge s podrobno razlago in bo prosila, da se predlogi uresničijo s pomočjo amandmanov.

G. minister za prosveto je pozorno poslušal izvajanja gov. Ivana Dimnika. Izrazil je svoje nazore glede nekaterih naglašanih vprašanj in zagotovil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči v prid šoli in učiteljsvu. Obljubil je, da bo v prosvetnih in šolskih zadevah sodeloval z učiteljsko organizacijo.

Predsednik JUU:
Ivan Dimnik s. r.

Tajnik:
Milinko Lazič s. r.

Naše misli k nameravani aprovizaciji za nameščence

Od začetka nove svetovne vojne v mesecu septembru leta 1939, dalje se življenjski pogoji za javne nameščence in upokojence v naši državi dan na dan stalno slabšajo. Cene prav vsem življenjskim potrebščinam rapidno in neovzdržno naraščajo in so dosegle že naravnost strahotno višino. Po indeksu Narodne banke so se z mesecem januarjem t. l. življenjski stroški dvignili za najmanj 53,3%. Ker pa se cene v vseh predelih države ne gibljejo v enaki meri in so naši kraji znano najdražji v državi, so cene življenjskim stroškom pri nas sigurno narasle daleč nad višino, ki jo v procentualnem znesku navaja Narodna banka. V tem in takem položaju so si različni stanovi lahko pomagali sami. V prvi vrsti so si pomagali tako industrijski kakor kmetijski producenti in trgovci, pomagali pa si je tudi obrtnik, ki je svojim izdelkom v sorazmerju s porastom draginje povišal cene. V najslabšem položaju so ostali nameščenci, predvsem javni nameščenci in upokojenci. Dočim so privatniki svojim nameščencem v mnogih primerih, upoštevajoč dražje življenjske razmere in svoje povečane dohodke, prejemke bolj ali manj povišali, je ostal položaj javnih uslužbencev in upokojencev, ki so bili že pred tem najslabše situirani stan v državi, tudi poslej neizpremenjen.

Organizacija javnih uslužbencev in upokojencev si sicer od jeseni leta 1939, nenehno prizadevajo, doseči zboljšanje položaja javnemu uslužbencu in upokojencu, vendar do danes njih prizadevanje ni uspelo. Zadnje regulacije prejemkov, izvedene z uredbo o izrednih dokladah, ne moremo smatrati za uspeh, ker ni rešila vprašanja eksistenčnega minimuma. Zvišanje prejemkov je po teh uredbah izneslo od 3 % do 12 %, kar v razmerju s porastom cen ne znači prav nič. Uredbe zadnjega časa so javnim uslužbencem in upokojencem vrnilo komaj prejemke, ki so jih uživali v letu 1935., nameščenskim družinam pa niti tega ne. Prejemki nameščenskih družin so še danes nižji od prejemkov v letu 1935.

Po objavi dnevnih listov pripravlja sedaj kraljevska vlada rešitev eksistenčnega vprašanja za državne nameščence in upokojence na ta način, da bi se državni uslužbenci in upokojenci preskrbovali z življenjskimi potrebščinami po nižji ceni. Organizacija te aprovizacije naj bi se izvršila po nameščenskih in železničarskih nabavljalnih zadrugah. Nabavo živil po nižjih cenah bi podpirala država iz svojih sredstev. Uredba o tem načinu ureditve eksistenčnega vprašanja javnim nameščencem in upokojencem naj bi bila že pripravljena.

Nameščenci in upokojenci vseh strok in položajev smo po svojih organizacijah posebej in združeni v akcijskih odborih skupno ponovno poudarjali, da stremi vse naše delo zgolj za tem, da dosežemo eksistenčni minimum. Vse eno nam je, ali se zgodi to z znižanjem cen ali z zvišanjem prejemkov in prepriščamo to rešitev v celoti kraljevski vladi. Vendar pa mora biti vsaka rešitev taka, da zajame prav vse nameščence in upokojence in ustvari prav vsem eksistenčni minimum.

Pri rešitvi, kakor jo nakazujejo časopisne objave, ne gre niti za eden niti za drugi način, kot so ga predlagale nameščenske organizacije, marveč za nekak kompromis, za kombinacijo obeh. Cene bi po tej rešitvi ostale iste in isti bi ostali tudi naši prejemki, država bi tukaj iz svojih sredstev dodajala, da bi državni uslužbenci drage življenjske potrebščine lahko nabavljali za manjši denar.

Teško nam je danes zavzeti k temu vprašanju definitivno stališče, ker pre malo poznamo ves sistem, dokler ne izide uredba, ki bo točno določevala organizacijo te aprovizacije in bo prinesla jasnost tudi glede tega, kakšna sredstva bo dajala za to država na razpolago in na kakšen način. Vendar pa se tudi že danes čutimo dolžni, opozoriti na dvom, da bi mogel ta način rešitve zadovoljiti.

Vsaka organizirana aprovizacija zahteva poseben aparat, ki ga je treba plačevati. Zato je upravičena bojazen, da bi šel velik del državnega prispevka za vzdrževanje tehnične strani aprovizacijskega aparata. Le en del državne podpore bi torej odpadel kot doplačilo za življenjske potrebščine.

Teško si zamišljamo zadovoljivo funkcioniranje take aprovizacije. Razmeroma lahko bi bilo na ta način rešiti oskrbovanje uslužbencev in upokojencev v večjih krajih, kjer že obstajajo nabavljalne zadruge, pa tudi oskrbovanje tistih uslužbencev, ki žive ob prometnih, predvsem železniških progah. Drugo pa je vprašanje, kako bi se mogli na ta način oskrbovati tisti uslužbenci in upokojenci, ki so daleč od sedežev nabavljalnih zadrug, pa tudi daleč od železnice in prometnih zvez. Kako naj se ti oskrbujejo iz nabavljalnih zadrug s potrebščinami po nižji ceni? Osebnostno

sprejemanje teh potrebščin je v zvezi s stroški, bi bi bili v pretežni večini primerov tako visoki, da bi prekoračili same prihranke pri nabavi cenejših živil. Življenjske potrebščine bi bile torej zanje kljub tej tako organizirani aprovizaciji dražje, najmanj pa tako drage kakor danes. Za ogromno število javnih uslužbencev in upokojencev bi torej ta način reševanja eksistenčnega vprašanja kljub finančnim žrtvam države ne prinesel nobenega zboljšanja.

Tretje vprašanje, na katero moramo opozoriti, je višina državne dotacije. Po vestih v dnevnih listih znaša ta sedaj za celo državo šest sto milijonov, od tega odpade dvesto milijonov na banovino Hrvatsko. Če naj bi bila navedena vsota dotacija države za celo leto, potem je samo po sebi jasno, da rešitev tudi delno ne bo mogla biti zadovoljiva. Zadnja regulacija prejemkov, ki nam je prinesla izredne doklade, je stala državo približno sedemsto petdeset milijonov dinarjev. Kljub tej razmeroma zelo visoki vsoti položaj nameščencem ni bil urejen. Prejemki so jim bili zvišani s temi izrednimi dokladami, kakor smo navedli že zgoraj, zgolj za 3 % do 12 %, dočim so se življenjski stroški dvignili za 53,3 %. Če vsota sedem sto petdeset milijonov letno ni mogla izboljšati, še manj pa urediti življenjske razmere uslužbencem in upokojencem, lo zmogla vsota šestih sto milijonov oziroma starih sto milijonov to še v veliko manjši meri.

Vesti o organizaciji aprovizacije govori o šestih življenjskih potrebščinah, ki bi jih mogli nameščenci in upokojenci nabavljati po nižjih cenah. Katero so te potrebščine, nam je trenutno neznan. Točno pa vemo, da je v življenju vsakega poedinca mnogo več kot 6 potrebščin neobhodno potrebnih. To velja že samo za živila. Velja pa istočasno tudi za obleko, perilo, obutev, kurjavo in nešteto drugih predmetov, ki jih ne moremo pogrešati in brez katerih ni ureditve našega eksistenčnega vprašanja.

Če torej ta uredba, po kateri naj bi nameščenci in upokojenci z državno pomočjo nabavljali potrebščine po nižjih cenah, ne zajame prav vseh življenjskih potrebščin in vsem tem ne zniža cene za toliko, za kolikor so se življenjski stroški dvignili, ter ne reši tudi vprašanja oskrbovanja nameščencev in upokojencev v najoddaljenejših krajih brez posebnih stroškov, potem za nas ne pomeni rešitve iz današnjega našega brezupnega gmojnega položaja. V tem primeru bo treba poiskati drugo pot za rešitev našega vprašanja.

mk.

Kako stanujemo

V mesecu decembru, torej v času, ko zima že kar dobro pritiska, sem prejel dekret o službeni premostitvi. Ko sem prejel še iz novega službenega kraja poročilo, da je tam naturalno stanovanje za učiteljsko družino pripravljeno, sem naložil avto in na večer smo že zlagali pohištvo v odkazano stanovanje. Ko smo bili gotovi, je bilo stanovanje polno — do stropa. Velik del smo ga znosili tudi na podstrežje, ki pa je bilo zatrpano že z inventarjem nekoga društva. Krompir, sadje in slično smo zložili kar v kuhinji zaboju na zaboju, saj pri stanovanju ni bilo ne drvarnice niti kleti in tudi ne jedilne šrambe. Za štiričlansko družino nam je ostal edini stanovanjski prostor — soba 2,80 m x 3,80 m brez peči. Vsa vrata brez ključ in okna so se slabo zapirala in tla so bila vsa trhla in polna gob. V kuhinjo je vdarjal stranišnji smrad.

V prevzemni zapisnik sem stanovanje opisal, kakršno je bilo. Uradna pripomba pa je glasila: »Stanovanje je majhno a uporabno...« Ob takih stanovanjskih razmerah in pa, ker sem bolehen, sem bil prisiljen, oditi na doljši dopust in v sanatorij.

Na mnoge prošnje in pritožbe nisem prejel odgovora. Banska uprava je pač nakazala krajevno šolskemu odboru 3000 din, šol. upravitelju pa 5000 din za popravilo tega stanovanja, meni pa je kratko vrnila kolek za 20 din, ko sem prosil za odškodnino, ker ni

Usebina:

Predlogi za finančni zakon.
Izvršni odbor JUU pri gospodu ministru za prosveto.
Naše misli k nameravani aprovizaciji za nameščence.
Kako stanujemo.
Delo centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev v Beogradu.
Strokovne nadaljevalne šole.
Stanarina in naša stanovanja.
Franc Gerbec in Učiteljski tovariš.
Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.
KMEČKO NADALJEVALNO SOLSTVO:
Še enkrat klic po glasilu.
Dragoljub Branković — umrl.
† Rožica Gselman.
LISTEK: Učitelj Pohleven organizira.
Splošne vesti. — Iz listov. — Mladinska matiča. — Učiteljski pravnik. — Šolski radio. — Naša gospodarska organizacija. — Stanovska organizacija JUU.